

повністю. Тому пошук шляхів підвищення ефективності науково-дослідних робіт у рамках удосконалення фахової підготовки майбутніх докторів філософії та її змістовної складової має велике значення не лише для самої вищої школи, а й для всієї економіки України.

Література:

1. Єлець О. П., Беленцова В. В. Методи економічного аналізу. *Економічний вісник Запорізької держ. інж. акад./ред. А. М. Ткаченко*. Запоріжжя. 2012. С. 53–60.
2. Чорний Г. М. и др. Методологія дослідження в аграрній економіці. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 8. С. 33-37.
3. Шевченко С. В. Загальнонаукові методи фундаментальної економічної науки: від діалектики до синергетики. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2014. № 4. С. 206–210.
4. Вінченко О. М. Узагальнення методів контролю діяльності підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 19. С. 10–15.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-31>

ГРУНТОВНІ ЗАСАДИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Кузьменко Анастасія Олексіївна
*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології,
перекладу та професійної мовної підготовки,
Університет митної справи та фінансів
м. Дніпро, Україна*

Освітня діяльність здобувача ступеня доктора філософії має досить значне навантаження та спрямована на «суб'єкт-суб'єкту» та «суб'єкт-об'єкту» взаємодію, що може призвести до браку часу, надмірного споживання інформації, остраху невдачі, бажання отримати гарну оцінку будь-якою ціною, втрати мотивації та зацікавлення, перевтоми. Подібне призводить до жаги швидкого та легкого вирішення задачі та позначає, що існує зона ризику для виникнення академічної нечесності, яка потребує невідкладних превентивних втручань.

Розглянемо ґрунтовні засади підготовки до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії, що також є частиною академічної діяльності аспіранта:

1. «Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної освіти та / або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення» [2, ст. 5].

2. «Третій (освітньо-науковий / освітньо-творчий) рівень передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та / або дослідницько-інноваційної діяльності» [2, ст. 5].

3. «Атестація осіб, які здобувають ступінь доктора філософії, здійснюється постійно діючою або разовою спеціалізованою вченою радою закладу вищої освіти чи наукової установи, акредитованою Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації. Здобувач ступеня доктора філософії має право на вибір спеціалізованої вченої ради» [2, ст. 6].

За цими положеннями, майбутній доктор філософії як суб'єкт вищої освіти третього рівня має генерувати саме нові ідеї для розв'язання комплексних проблем у своїй безпосередній діяльності та головним фінальним результатом, що визначає належну підготовку доктора філософії, є захист підготованої дисертації.

Варто додати, що Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» акцентує, що «Аспіранти (ад'юнкти) <...> зобов'язані дотримуватись принципів академічної доброчесності, морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у відповідній галузі (професії) <...> « [1], тобто за такого виду діяльності майбутнього доктора філософії академічна доброчесність повинна мати свої прояви в усіх своїх варіаціях.

Наукова діяльність привертає найбільшу увагу дослідників та аналітиків щодо прояву академічної нечесності. За результатами «Огляду доброчесності в освіті: Україна 2017» від Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) не менше 50% дисертаційних досліджень не відповідають стандартам якості та 9/10 здобувачів вищої освіти прибігають до плагіату [4].

Подібне становище призвело до встановлення низки вимог до головного наукового продукту майбутнього доктора філософії – дисертаційного дослідження на рівні законодавства:

– «До захисту допускається дисертація, виконана здобувачем ступеня доктора філософії самостійно. Виявлення в поданій до захисту дисертації фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації є підставою для відмови у присудженні ступеня доктора філософії» [2];

– «Дисертація на здобуття наукового ступеня є кваліфікаційно науковою працею, виконаною особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії. Підготовлена до захисту дисертація повинна містити висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні або експериментальні результати, наукові положення, а також характеризуватися єдністю змісту і свідчити про особистий внесок здобувача в науку» [1].

Одночасно із цим, існують вимоги до особистого внеску – заклад вищої освіти / наукова установа, в якій виконувалася дисертація або до якої був прикріплений здобувач, проводить попередню експертизу дисертації та робить висновок про *наукову та практичну цінність* її результатів, задля визначення якості роботи.

Погоджуємося з Я. Тицькою [3, с. 193], що саме належні нормативно-правові заходи здатні вплинути на забезпечення пристойного академічного рівня гідного наукової спільноти.

З цього випливає, що панівними засадами та принципами культури академічної доброчесності у дисертаційній розвідці на здобуття ступеня доктора філософії є:

1) самостійна розвідка – неможливість здобуття права на наукову роботу від третьої особи за будь-яких умов;

2) особиста робота – дослідження не може проводитися у колоборації з іншими дослідниками (виключенням є наукове керівництво, проте не сумісне дослідження);

3) особистий внесок – у результатах дисертації не можна відображати здобутки співавторів наукових статей / тез як свої;

4) відсутність плагіату – у разі виявлення текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело, дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту. Виявлення в дисертації, авторові якої вже видано диплом доктора чи кандидата наук, текстових запозичень без посилання на джерело, є підставою для прийняття рішення про позбавлення його наукового ступеня;

5) уникнення фальсифікації даних – наведені показники мають відповідати дійсності та бути правдивими, не імітувати статистичні дані або документи з метою ввести в оману, надавати вірного тлумачення тих чи інших явищ / подій / фактів, не змінюючи та не модифікуючи їх;

6) відсутність фабрикації інформації – не вигадувати дані або факти;

7) наукова та практична цінність результатів дослідження – можливість використовувати результати для подальших розвідок та застосування їх на практиці.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)». Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>

2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

3. Тицька Я. Академічна доброчесність та академічна відповідальність у забезпеченні якості освіти. Теорія держави та права. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 11. С. 192–195.

4. Academic dishonesty – cheating and plagiarism in Ukrainian Higher education, 2017. [Електронний ресурс]. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-integrity-in-education-ukraine-2017/academic-dishonesty-cheating-and-plagiarism-in-ukrainian-higher-education_9789264270664-13-en

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-32>

ВИБІР ТА ОПИС МЕТОДОЛОГІЇ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК СКЛАДНИК СТАНОВЛЕННЯ НАУКОВЦЯ

Кучук Андрій Миколайович

доктор юридичних наук, професор,

*професор кафедри права та методики викладання правознавства,
Науково-дослідний інститут історії, права та міжнародних відносин
Сумського державного педагогічного університету*

імені А. С. Макаренка

м. Суми, Україна

На сьогодні невід’ємним структурним елементом тексту дисертаційної роботи (зокрема, вступу та зазвичай окремого підрозділу першого розділу дисертації) є методологія дослідження (точніше, методи дослідження). Відповідно, питання вибору методології дисертаційного дослідження та опису застосованих методологічних інструментів постає перед кожним науковцем.